

**AMERİKALI OYUN YAZARI ANNA CORA MOWATT'IN
FASHION (1845) OYUNUNDA
AMERİKANIN DEMOKRASİ ÜLKÜSÜNÜ VE
CUMHURİYET İDEOLOJİSİNİ YANSITAN
TEMALARLA GİYSİ TASARIMLARI**

Aylin Dinler* ve A. Didem Uslu**

ABD'de ilk kadın oyun yazarları:

Kadınlar, Amerikan sahne sanatının ilk günlerinden itibaren yazar olarak bu iş alanında yerlerini almışlardır. Sanat tarihçileri ve edebiyatçılar 1850 öncesinde iki önemli kadın yazarın adını anarlar: Amerikan Devrimi'nin ateşli savunucularından Mary Otis Warren (1718-1814) ve yaklaşık yüzyıl sonra sahneye adımını atmış olan Anna Cora Mowatt. Bu iki yazarın yaşadıkları dönem arasında da başka kadın yazarlar, tiyatro oyunu yazma deneylerine girmişlerdir. Bu yazarları verdikleri ürünlerin tarihine göre kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz:

1. Susanna Haswell Rowson (*Slaves in Algiers*, 1794 - *Cezayir'de Köleler*)
2. Judith Sargeant Murray (*The Traveller Returned*, 1796 - *Yolcu Döndü*)
3. Sarah Pogson (*The Female Enthusiast*, 1807 - *Kadın Hevesi*)
4. Mary Carr (*The Fair Americans*, 1815 - *Sarışın/İnsaflı Amerikalılar*)
5. Frances Wright (*Altorf*, 1819)
6. Louisa Medina (*Ernest Maltravers*, 1838)
7. Charlotte Mary Sanford Barnes (*The Forest Princess*, 1844 - *Orman Prensesi*)

Amerikan Devrimi'nden sonraki yaklaşık yetmişbeş yıl boyunca kadın oyun yazarları, hem komik tipler kurgulayıp hem de Amerikan kadınlarından örnek modeller seçerek belirgin bir Amerikan tanımı yaratmanın heyecanına kapılmışlardır. Genellikle eksen karakteri kadın yapıp içinde buldukları konumları ve benliklerini

* Araştırma Görevlisi, DEÜ, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne ve Görüntü Sanatları Bölümü

** Prof. Dr., DEÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü

dışa vurmuşlar, bir yandan da yeni ulusun gündelik yaşamından tablolar çizmişlerdir. Bu tablolarda öğrenimli ve toplum içinde etkin olan kadınların düşünceleri, ümitleri ve hırsları anlatılmıştır. Bunun yanı sıra, bu ilk oyun yazarları döneme uygun bir biçimde ulusal coşkularını da dile getirmişlerdir. Bu kadın yazarlar ABD'nin önlerine sunduğu özgürlüğü övmüş ve seyircileri bu konuda sorumluluklarını bilmeye davet etmişler, aynı zamanda kadının tarihsel bir olay içindeki yerini de etkileşimleriyle göstermişlerdir.

Amerikalı ilk kadın oyun yazarları, kendi imajlarını ve Amerikalı kadının düşüncelerini sadece karakter, durum ve dil yoluyla yansıtmamışlardır. Bir de yazdıkları oyunları seyirciye yönelik gösterilerde yorumlayarak kendilerini bir kez daha kanıtlamışlardır. 19. yüzyılda bir kadın, bir kez oyun bastırmayı başarmışsa, artık yazma mesleğini icra eden bir kadın yazar konumuna gelmiş sayılmaktaydı. Amerikalı kadın yazarlar, profesyonel oyun yazarları olarak kendilerine ilişkin olumlu imaj yaratma içinde sahneyle ilgilenen az sayıdaki İngiliz meslektaşlarını örnek almışlardır¹.

Anna Cora Mowatt ve *Fashion* veya *Life in New York* (Moda veya New York'da Yaşam) oyununun Amerikan cumhuriyet ideali kapsamında çözümlenmesi:

Sahne yapıtları büyük ölçüde içinden çıktıkları kültürün ve toplumsal düşüncenin yansımasıdır. İlk Amerikalı kadın oyun yazarlarından Anna Cora Mowatt'ın *Fashion* veya *Life in New York* isimli oyunu ABD'nin kuruluş yıllarındaki ulusal heyecanla ve Avrupa'dan farklı bir kimlik oluşturma özlemiyle yazılmış bir oyundur. Oyunun bir kadın yazarın elinden çıkmış olması yapıta ayrı bir özellik katmış ve kültürü ortaya çıkaran önemli unsurlardan biri olan kadın olgusuna da açıklık getirmiştir. Amerikan kültürüne sahip çıkmak, Amerikan devriminde çok önemli roller oynamış olan kadınların görevlerinin başında gelmektedir. Oysa oyunda model olan kadın karakter, Bayan Tiffany, kendi ülkesinin adetlerini yüceltmek yerine Avrupa hayranlığıyla ülkesini bir kenara itmektedir. Oyun, sanatsal niteliği açısından çok yüksek düzeyli sayılmasa da, bir dönemin ruhunu, yaşam

¹ Amelia Howe Kritzer (ed), *Plays by Early American Women, 1775-1850*, Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1998, s. 1-26.

tarzını ve düşüncesini sahnede yansıtması açısından ilginçtir. Bu tavır komedisi (*comedy of manners*), olay dizisindeki dolantılarla doruk noktaya kadar ilerler, mutlu finale doğru birbirine karışan olaylarda düğümlerin çözülmesi ve işlerin düzelmesiyle sona erer.

Fashion oyunu, Amerika'nın 19. yüzyılda yazılmış ve sahnelenmiş en iyi komedi örneği kabul edilmektedir. Oyunun prömiyeri 24 Mart, 1845'de Park Tiyatrosunda gerçekleştirilmiştir ve oyun hiçbir oyunda olmadığı kadar uzun süreli gösterimde kalmış, daha sonra da İngiltere'de de aynı başarıyı sergilemiştir. Pek çok New York gazetesi haberlerinde oyuna yer verirken, Edgar Allan Poe, oyunun yorumunu 29 Mart 1845'de *Broadway Journal*'da yapmıştır. Beş perdelik oyun metni 1850'de Londra'da basılır ve bir gecede büyük olay olan oyun, yazarı Anna Cora Mowatt'a kocasının işlerinin kötülediği bir sırada çok büyük para ve aile yardımı getirir².

Oyun, kimi 19. yüzyıl Amerikan insanının görgüsüz tavrını ve konuşmalarındaki yabancı (Fransız) hayranlığını hicveden bir yurtseverlik gururuyla yazılmıştır. Aslında 1840'ların New York'unda Endüstri Devrimi'nin ABD'de filizlenmeye başlamasıyla aylak ve zengin bir sınıf ortaya çıkmaktadır. Bayan Tiffany karakterinde somutlaştırılmış bu sonradan görme sınıfın Amerikan toplumuna yabancılığı ve zıtlığı, yabancı kültürlerle tutkunluğun komik ve uygunsuz sonuçlarıyla gösterilmiştir. Oyunun dinamik çatışması biri erkek öteki kadın olmak üzere, iki Amerikalı arasında gelişir. Olay dizisi içinde, kendi halinde ve alçakgönüllü bir erkek olan yetmişiki yaşındaki dinç, güçlü kuvvetli, zengin çiftçi Adam Trueman ile Fransız sosyetik yaşamı diye algıladığı adetleri uygulamaya çalışan, pozcu ve gösteriş düşkünü Bayan Elizabeth Tiffany kıyaslanmaktadır. Oyun, çeşitli sahneleriyle beş perdelik bir tavır komedisidir.

Oyundaki karakterlerin pek çoğu (yan ve hizmetçi karakterler ile asal karakter Bayan Tiffany de dahil olmak üzere) Fransız taklitçileridir ancak bir tek asal karakter, Adam Trueman güçlü bir Amerikan düşüncesini yansıtmaktadır. Trueman, Amerikan Devrimi'nin cumhuriyet ideolojisi ile dönemin ulusçuluğu baş tacı eden

² John Lovell, Jr., *Digests of Great American Plays*, New York: A Crowell Reference book, 1961, s. 60.

Romantik akımın etkisi altında özgün bir karakter olarak ortaya çıkar. Temelde Adam Trueman, Catteraugus'lu bir çiftçi ve gerçek bir sahne Yankee'sidir (Amerikan Kuzeylisi). Bu yüzden oyunda, her fırsatta ülkesinin ruhunu yansıtan demokrasi ilkelerini dile getirir. Bu özelliğini de, New England'lı oluşundan kaynaklanan eğitimsiz, kaba saba tavırlı bir satıcı kurnazlığı ve doğal ama soylu yabanıllığının altın kalbi ile birleştirir. Bu yaşlı adamda, köy yaşamının evcimen erdemleriyle tüm Amerikan idealleri birleşmiştir. Öte yandan onun karşısına yapaylık, yararcılık, ikiyüzlülük, aldatmaca ve (dadı Gertrude'la yansıtılan) kent yaşamının şeytanlıkları konmuştur. Oyunun mesajını güçlendirici dolgu karakter işlevi gören ikincil veya depodan çıkma karakterler (*stock characters*) ise şunlardır: sevgi özlemiyle yanıp koca peşinde koşan evde kalmış Prudence; iki mısradan öte dize üretemeyen Şair T. Tennyson Twinkle; oyunun alt tabaka komedisini oluşturan Bayan Tiffany'nin zenci uşağı Adolphe, vaftiz adıyla Zeke; Fransızca hocası Millenette; Avrupa modasına uymuş fiyakalı bir soylu olan Kont Jolimaitre. Oyunun diğer karakterlerinden Albay Howard ABD ordusunda bir subay, Bay Tiffany ise New York'lu bir tüccardır. Augustus Fogg, o yıllarda her evde konuk olarak bulunan oturma odası müdavimlerinden, Snobson ise oyunun sonunda her türlü sahtekarlığı yaptığı anlaşılan, "güvenilir katip"lerdendir.

Bayan Tiffany, New York sosyetesinin dikkatini çekmek ve belli çevrelere girebilmek için kendine bir Fransız imajı icat etmiştir ve bunu yaşam biçimine uygulamak çabasıdadır. Takındığı bu tavır içinde, örneğin zenci uşağı Zeke'in adını Adolphe olarak değiştirmiş ve ona ciğer kırmızısı renkli bir üniforma giydirmiştir. Bundan başka, tam bir hafta boyunca *Öğretmensiz Fransızca* kitabını çalışmış ve artık konuşmalarının arasına Fransızca'ya benzeyen İngilizce kelimeler serpiştirerek konuşmasını zarifletirmiştir. Bütün modaların yabancı kökenli olması gerektiğini düşündüğünden, Amerikan adeti olan her şeye sırtını çevirmiştir. Örneğin Amerikan tarzı olan, kişileri birbirlerine takdim etmek işinden kendi evinde vazgeçmiş ve Fransız adetlerini daha iyi öğrenebilmek için Fransa'dan Millinette adında bir öğretmen de getirtmiştir. Aslında Millinette bir oda hizmetçisidir ama ev sahibesine

Fransızlara özenen Bayan Tiffany'nin günün modasına uygun giysisi

Fransız modasını öğretmekte, hanımı da öğrendiklerini New York'a uygulamaktadır. Bayan Tiffany öylesine görüntü ve imaj yaratma sevdasındadır ki, kızkardeşi Prudence'a birlikte şapka yaptıkları eski mütevazı günlerini tamamıyla unutmasını ve üst tabakadaki onbinin içine girmeye çalışmasını emreder³. Moda büyüğü bir güçtür ve Bayan Tiffany modayı izleyen bir kadının asla yaşlanmayacağını da söyler çünkü yaş, modası geçmiş bir kavramdır (s. 38).

Oyun başladığında mekan, yere kadar büyük pencereleri, aynaları, Osmanlı sedirleri ve zengin oturma köşesiyle muhteşem güzellikte bir oturma odasıdır. Toz almakta olan Millinette zenci uşakla sohbet eder. Bayan Tiffany'nin daha sahneye girmediği bu serim bölümünde, günün anlam ve önemiyle ev halkı hakkında bilgi verilir. Hazırlıklar Bayan Tiffany'nin o günkü kabul günü için yapılmaktadır. Daha üçüncü diyalogunda Millinette, Tiffany ailesi hakkındaki düşüncesini kırık dökük İngilizcisiyle şöyle özetler: *"Mösyö bir iş adamıdır. Madam ise bir moda hanımı. Mösyö parayı yapar. Madam onu harcar. Mösyö kimse değildir. Madamsa tümüyle herkestir. Ah Mösyö Zeke, bu ülkede para, bir moda hanımı yapmak için öyle gereklidir ki. Ah, ah! Güzel Fransa'da ise bambaşka bir şeydir"* (s. 33). Millinette, Fransa'daki gerçek moda uygulamasıyla Amerika'daki gösteriş budalalığı arasında bir fark görür, bu zıtlığı Tiffany'lerin kızını örnek göstererek açıklar. Millinette'e göre Matmazel Seraphina Tiffany bir kokettir. Ancak bu durum Fransa'daki moda anlayışına ters düşmektedir çünkü Fransa'da kadınlar ancak evlendikten sonra koket olmayı öğrenirler. Millinette, Tiffany ailesinin çevresindeki öbür kadınları da değerlendirir. Bayan Tiffany'nin kız kardeşi çok korkutucu bir kadındır. Seraphina'ya müzik dersleri veren Matmazel Gertrude ise çok siliktir.

³ Myron Matlaw (ed), *Nineteenth Century American Plays*, New York: Applause Theatre Book Publishers, 1985, s. 36. Oyundan seçilmiş alıntıların çevirileri bundan sonra metin içinde sadece sayfa numaralarıyla gösterilecektir. Bu çeviriler yazar tarafından yapılmıştır.

Bayan Tiffany sahneye modanın en aşırı ve ölçsüz biçimini yansıtan görkemli bir giysi içinde girer. Bir yandan kızını aramakta, öte yandan gelecek konuklar için telaşa kapılmaktadır. Bu arada yaptığı veya yapmayı düşündüğü her iş için Millinette'den onay alır ve New York sosyetesine getirdiği yenilikle gurur duyduğunu şöyle ifade eder: *"şu haftanın belirli bir gününde konuk kabul etme modası, çok uygun bir adet! Her an evi düzenli tutma ve sürekli olarak giyinme derdinden insanı kurtarıyor. Kendimi, New York entelektüelleri arasında bunu takdim eden ilk kişi olmakla övüyorum. Bunun tamamen Paris modası olduğundan eminsin değil mi Millinette?"* (s. 34). Bayan Tiffany bu konuda da tatmin olup kendi kendine Millinette'in altın değerinde olduğunu itiraf ettikten sonra, ondan koltuk sözcüğünün Fransızca'sını öğrenir, sözcüğün İngilizce'sinin çok bayağı ama Fransızca'sının çok incelmış (rafine) olduğuna karar verir. Aslında oyunun dil oyunları üzerine kurulmuş komedisi, yanlış aksanla söylenmiş sözcüklerin mizah ögesini yaratmasından kaynaklanır.

Temelde Bayan Tiffany'nin bütün özentisi, yeni kurulmuş ülkesinin Avrupa kültürü karşısındaki yetersizliğine inandığı ulusal aşağılık duygusundan kaynaklanmaktadır. Kendisini Avrupa karşısında aşağı görmek, Bayan Tiffany'nin benliğini inkar edip başka kalıplara girmesine, hatta komik durumlara düşmesine neden olmaktadır⁴. Bayan Tiffany uşağı Zeke'in adını Adolphe olarak değiştirir, ne var ki zenci bir uşağın Alman ismiyle çağrılması başka komik bir durum yaratır. Bayan Tiffany aksanının çok güzel olduğunu bıyık altından alay ederek söyleyen Millinette'e şöyle bir açıklama yapar: *"Öyle mi düşünüyorsun Millinette? Sanırım aksanım iyi. Ancak moda uyan ve kibarlaşmış bir kadın kendini her yabancı şeye uydurabilmelidir. Ve Öğretmensiz Fransızca'yla bir haftalık değerli bir çalışma, Avrupa'daki saray diliyle kendimi evde hissetmemi sağladı! Ama yeni vale nerede? Aslında zenci olduğu için biraz üzgünüm ama, ev içinde beyaz bir Amerikalı bulmak neredeyse imkansız; ve bir de özgür bir ülke derler buraya! Bu yeni hizmetkarın adı neydi demiştin Millinette?"* Millinette bunun üzerine uşağına Zeke adını taktığını hanımına hatırlatır. Her zaman pratik çözümler bulan Bay Tiffany, Fransız sandığı

⁴ Amerika'nın Avrupa karşısındaki bu ulusal aşağılık duygusu Emerson, Thoreau ve 19. yüzyılın başka Amerikalı filozoflarının kendini tanıma ve öze güvenme konusundaki uyarıları sayesinde yok olmuştur. Amerika bu aşağılık kompleksinden kurtulup bugünkü haline gelmiştir.

bir Alman ismini, Eski Ahit'ten alınmış bir ismi olan zenci uşağa şu sözlerle takar: *"Sanırım Ezekiel, Zeke! Başıma gelenler, böyle bayağı bir isim bütün ailenin onurunu etkileyecektir. Daha aristokratik bir şey önerebilir misin Millinette? Fransız bir şey!"* Bunun üzerine Millinette ona Adolphe ismini önerir. Gösteriş meraklısı safdilli kadın, buna inanarak uşağının ismini değiştirir ve uşağıyla soylu bir hanım gibi konuşur (s. 35). Ancak az sonra sahneye girip ablasını "Betsy" diye çağıran Prudence az daha bir çuval inciri berbat edecektir. Bayan Tiffany kız kardeşine hemen kendi adını da Elizabeth yaptığını kaç kez ona hatırlatmış olduğunu söyler çünkü Betsy adı *"bayalığın en yüksek noktasıdır"* (s. 36).

Sahneye Bayan Tiffany'nin kız kardeşi Prudence'dan sonra giren başka bir kadın karakter de Bayan Tiffany'nin kızı Seraphina'dır. Anne kızına şöyle öğüt verir: *"Şimdi Seraphina, sevgili kızım, seçilemeyecek erkeklere dikkatini verme konusunda çok titizlenme. Kont Jolimaitre var, kentteki en gözde yabancı ve çok rafine. Kendi ülkesinin soylularına o kadar alışık ki, genel olarak Amerikalıların bayalığına hemen hemen hiç tahammül edemez. Kendini ona adayabilirsin. Bayan Proudacre onunla tanışmak için can atıyor. Hani olur ya, eğer o veya kızlarından biri yoldan geçerken bize uğrarsa, onu sakın Kont'a tanıştırayım deme. Paris'te tanıştırmak moda değilmiş, bana Millinette böyle söyledi"* (s. 37).

Bayan Tiffany'nin evlilik çağındaki kızı Seraphina'nın, aslında yeteneksiz bir kişi olan Twinkle adındaki sözde şair ile New York'un en eski ailelerden birinin oğlu olup yemekten başka hiçbir şeyi gözü görmeyen Fogg isimli iki talibi bulunmaktadır. Ancak Bayan Tiffany bu iki kısmeti bertaraf edip Seraphina'nın zamanın

Doğa insanı Adam Trueman

tümünü Kont Jolimaitre'a ayırmasını sağlar çünkü Kont, anlattığı gibi, Paris'teki Tortini'yle Cafe Royal'i ve Londra'nın St. James'yle Hyde Parkını avucunun içi gibi bilmekte ve Amerikan modasının yetersizliğinden hayrete düştüğü için New York kentinde kalmakta zorlanmaktadır.

Birinci perdenin sonunda, Bayan Tiffany tam çevresinde kendine uygun bir Fransız yaşamı yaratmışken, ayağında tozlu çizmeleri ve elinde bastonuyla çıkagelen Adam Trueman bütün büyüü bozar.

Trueman, öncelikle kapıda kendisini durdurmaya çalışan zenci uşağı ittirerek içeriye girer ve evin hanımına seslenir: *"Kendi evinde yuvasında olmayan bu kadın nerededir? Bilebilirsem beni vursunlar! Bunun gibi bir gösteri-kutusunda kendini yuvasında hissedeceğini sanmam. (Çevresine bakınır)." O anda şaşkına dönmüş olan Bayan Tiffany, seyircilere bir aparla fısılder: "Ne kadar da köylü görünümlü yaşlı bir çiftçi! Acaba kim? Efendim- (Heyecanla ona doğru ilerleyerek) ne demek istiyorsunuz, Efendim bu kendini bilmez davranışla? Benim oturma odama nasıl olur zorla girersiniz? Benim kim olduğumu biliyor musunuz Efendim? (Büyük bir kibirle) Siz efendim, Bayan Tiffany'nin huzurundasınız!"* Adam Trueman, olduğu gibi görünen ve davranan bir adamdır. Karşısındaki kadın eski bir arkadaşının karısı olduğu için hemen bütün içtenliğiyle yanıt verir: *"Antony'nin karısı, değil mi? Pekala şimdi, bunu bilebilirdim- ha! ha! ha! çünkü görüyorum ki kocanın dükkanının yarısını sırtında taşıyacak bir hale gelmişsin! Ama olsun: bu iyi bir yardım ortaklığı olmuş çünkü hepsini bir zamanlar bir torbada kocan omuzunda taşımıştı; şimdi artık senin de bir hakkın var!"* Bayan Tiffany, Trueman'ın bu eleştirisi üzerine yaşlı adamın yüzüne *"terbiyesiz, kendini bilmez, cahil adam"* nitelemeleriyle karşılık verir. Trueman bu hakaretleri duymazlıktan gelir ve ziyaret nedenini açıklar: *"Tuhaf, büyük kentteki insanların daha iyi davranışları vardır sanırdım. Bu, Catteraugus'dan, onca yoldan sizleri ve seninkileri görmek için gelmemden sonra kocanın eski bir arkadaşını nasıl uygar bir buyur etme! Önce kırmızı üniformasının içinde sırttan bir zenci- "* Bayan Tiffany uşağının modaya göre uygun giydirildiğini söylerken Trueman kükrer: *"Moda, öyle mi? Özgür bir ülkede erkeklere köleliğin rozetini giydirme, moda bu, öyle mi? Yuh olsun cumhuriyetin gösterişsizliğine! şimdi atılıp senin de soylu giysiler giydiğini söyleyeceğim!"* Trueman bundan sonra ideal giysilerin köylü elbisesi olduğunu anlatır. Bayan Tiffany buna daha fazla dayanamaz, kızına bu beye oturma odasına giden yolu göstermesini söyler.

Bayan Tiffany köylü diye yargılayıp hakkında açıklama getirmek zorunda kaldığı bu adam yüzünden Kont'un önünde mahcup olmuştur. Bu kez de Kont,

Trueman'a nereli olduğunu ve Pompei harabeleri arasından çıkıp çıkmadığını sorarak hakaret edince, Adam Trueman yine laf altında kalmaz ve yanıtını yapıştırır: *"Senin yabancı olduğunu keşfedip sevindiğim bir ülkeye aitim."* Kont ise işi daha da öteye götürür ve onu yabancı bir Kızılderili olmakla suçlar: *"Amma da barbar! Ülkesine bahsettiğim onuru görmüyor! Tanrı aşkına Madam, bu adam toprağın yerlilerinden biri midir acaba? Hangi Kızılderili kabilesinden, Pawnee mi Choctow mi? Bir baltası var mı?"* Bu sözleri duyan yaşlı adam tehditkar bir biçimde sopasını sallamaya başlar. Kont korkudan Bayan Tiffany'nin arkasına kaçıp saklanır. Tam o sırada bu sahnenin kızılca kıyameti kopar (s. 44, 45, 46). Bayan Tiffany, kocasının bu eski arkadaşını hoşnutsuzluk içinde karşıladığından ilk olumsuz olay da patlak verir çünkü öğretmen Millinette, o sırada karşılaştığı Kont'u tanıyarak bir çığlık atıverir.

İkinci perdenin birinci sahnesinde, kadınların dünyası sayılan ev ortamından erkeklerin iş dünyasına geçilir. Mekan, Bay Tiffany'nin iş yeridir. Güvenilir katip Snobson, patronundan bir yıl içindeki dördüncü zammını zorla almıştır ve ona kızıyla evlenmek istediğini genç kıza söylemesinde ısrar etmektedir. Adam Trueman, arkadaşı Bay Tiffany'e evindeki ve iş yerindeki aşırı maddiyatçı havayı görmüş olmaktan şaşırıldığını ve güvendiği katibin asalak haliyle sinsî gülüşünden rahatsız olduğunu dile getirir. Zaten Adam Trueman ve Bay Tiffany dışarı çıktıklarında yalnız kalan Snobson, altı ay içinde Broadway'den aşağıya peşinde iki uşağıyla ineceğini seyirciye fısıldayarak kötü emellerini açıklar.

Bu sahnede Adam Trueman arkadaşını modaya tapmanın onları puta tapıcı ve ikiyüzlü yaptığı, bir de üstelik evlerinin içinde sadece aldatmaca olduğu konusunda uyarır. Arkadaşının hep arzu ettiği zenginliği elde ettiğine ama bu yüzden eğlenceyi ihmal ettiğine dikkat çeker. Artık arkadaşının yüzü gülmemektedir. Hatta ona ABD'de o yıllarda ivme kazanmış olan Endüstri Devrimi benzetmesiyle şöyle bir ders verir: *"Duyduğuma göre gerçek Amerikan yüksek basıncı üzerinden para kazanıyormuşsun! Yavaş ve emin gitsen daha iyi olur, buhar arttıkça, kaynatma kazanının patlama tehlikesi o kadar yüksek olur. Her şey iyidir umarım? Derinlerde kokuşmuşluk yok ya?"* (s. 49).

Trueman'la arkadaşı eve geldiklerinde ve daha sahneye henüz adım attıkları sırada albayın, Kont'u evde dadı olan Gertrude'a ilanı aşk ederken yakaladığına tanık olurlar. Kendisi de Gertrude'a göz koymuş olduğundan Kont, Seraphina ile evlendikten sonra onun da yakınında olmasını istediğini söyler. Gertrude'a sarılmaya çalıştığı sırada sahneye giren Adam Trueman, Gertrude'u Kont'un elinden sopasıyla korkutarak komik bir itişme sahnesi sonucunda kurtarır. Bu fars gösterisi olayının üzerine gelen Bayan Tiffany, Kont'un konuyu geçiştiren açıklamalarını mantıklı bulur ve olayın patlak vermesinde Adam Trueman'ı suçlar. Gertrude ise Adam'a şükran borçludur. Bunu ifade ederken, yaşlı adamdan bir daha asla yalan söylememesi için uyarı alır. Aslında Adam Trueman kalbinden genç kızın gerçeği söylediğini geçirmiştir. Bu arada, Prudence da Adam Trueman'ın dikkatini çekmeye çalışmaktadır.

Üçüncü perde Bay ve Bayan Tiffany arasında, Bay Tiffany'nin eşinin aşırı harcamaları nedeniyle mahvolacağından yakınmasıyla gelişen bir tartışmayla başlar. Bayan Tiffany modanın vazgeçilemez bir ihtiyaç olduğunu öne sürmektedir. Kocası ise modanın günahları örtmek için bir örtü olduğunu savunur. Bayan Tiffany kocasının da "*tam bir köylü ve dayanılmaz bir biçimde Amerikalı*" olduğunu yüzüne haykırır. Bunun üzerine Bay Tiffany çok sert bir dille, moda düşkünü karısını gerçek kimliğini unutmakla suçlayarak eleştirir (s. 58), hemen arkasından karısına ultimatomlar vermeye başlar. Aşırı masraftan kaçınmasını istedikten sonra, ikinci koşul olarak Seraphina'nın Kont'la evlenmesini yasaklar. Üçüncü isteği de Snobson'ın Cuma gecesi verecekleri balo davetine çağrılmasıdır. Karı koca, birbirlerinden gizli olarak kendi çıkarlarına öncelik verip kızlarının geleceğini garanti altına alma çabasıdadırlar. Bayan Tiffany, işleri ayarlayıp kızıyla Kont'un baş başa kalmasını ve Kont'un ona evlilik teklif etmesini sağlar. Böylece Snobson'u devre dışı bırakır. Snobson, bunun acısını patronundan çıkarıp bu olayın bir hakaret olduğunu Bay Tiffany'nin yüzüne vurur. İşlerin sarpa sarmaya başladığı düğüm noktasında, Millinette de Kont'la konuşmaya kalkar, onu bütün parasını alıp kendisini Paris'te yüzüstü bırakmakla suçlar. Bu konuşmayı işitmiş olan Gertrude ise Kont'a tuzak kurmaktadır.

Dördüncü perdenin ilk sahnesinde balo için hazırlıklar tamamlanmıştır. Perde açıldığında konuklar dans etmektedir. Bu atmosfere yabancı olan tek kişi, oyunun öne çıkarmak istediği özellikleriyle "gerçek Amerikalı", "halkın adamı", "demokrat kişi", "doğal ve sıradan adam" Adam Trueman'dır. Doğa adamı olduğu için bu yaşam biçimini yadırgadığından salona yeni uykudan uyanmış bir durumda, esneyerek gelir. Köylülerin içe kapandığı bir saatte, bu insanların dışa dönük yaşamaya başlaması onu şaşırtmıştır çünkü köylüler erken kalkıp erken yatma alışkanlığındadırlar. Trueman aslında kendisi gibi olmayan bütün insanlara karşı mesafelidir çünkü sonuçta şu veya bu şekilde, bu insanların hepsi kentin yapay ve ikiyüzlü yaşamına bulaşmışlardır. Yanına yaklaşip elini sıkamak isteyen Howard'a, parmak uçlarını uzatarak el sıkkan insanların değersiz olduklarını söyler. Öte yandan kendisine baloya geç geldiğini söyleyerek moda uyduğunu anlatan Bayan Tiffany'e şöyle çıkışır: *"Moda! Tanrı aşkına moda nedir ki Madam? Ruhlarını kullanmadan yaşayan bazı insanlar arasında bir anlaşma! Etiketleri erdeme değişme, saflık yerine sahte adetler, ahlak kuralları yerine tavırlar! Yaradanın yarattıklarına karşı bir utanç işlemek! Bütün yaşam coşkusu terzilerle elbise dikenlerin işlerine yöneltmek!"* (s. 70). Bunun üzerine Bayan Tiffany *"oldukça köylü ve acınacak kadar Amerikalı"* olduğunu söyleyerek konuğu Trueman'ı içeriye buyur eder. Bundan sonra da Fransızca'ya benzer sözler sarf edip emirler vererek balonun keyifli geçmesine çalışır. Öte yandan Adam Trueman ise, yemek odasına karnını doyurmak için koşturan obur Bay Fogg'a modanın beyinleri ve kalpleri denetlediğini ama mideyi özgür bıraktığını söyleyerek takılır (s. 73).

Dördüncü perdenin iki sahnesi, beklenen büyük balo gecesi geçer. Fransız müziği eşliğindeki Fransız dansları esnasında Kont, Seraphina'nın kulağına ertesi gün evleneceklerini fısıldar. Bayan Tiffany'nin Adam Trueman'la uzaklaştığı bir sırada bu kez de Kont Gertrude ile bir polka yapar. Gertrude Kont'un maskesini düşürmek için çoktan planını yapmıştır. Millinette'le onun gizli buluşmalarına baskın yapacaktır. Bu amaçla da Bayan Tiffany'den Millinette'i oyalamasını istemiştir. Gertrude'un bütün bu planlarını, o sırada Prudence uzaktan izlemektedir.

Gertrude, Zeke'yi Millinette'le Kont'un buluşmasını ayarlayabilmek için kapıya gözcü olarak diker. Tam Kont, Millinette'i öpmeye çalışırken, önden

Prudence, arkasından gelmekte olan Adam Trueman, Bayan Tiffany ve Albay Howard sahneye girip Zeke'yi yana iterek olanlara tanık olurlar. Tam bu karışıklık anında Kont dolaba girer ama Prudence onu bulup dışarı çıkarır. Böylece Prudence ve Gertrude sayesinde Kont'un gerçek yüzü ortaya çıkmıştır. Ne var ki, Bayan Tiffany, kızı için hazırladığı planları suya düştüğü için öfkelenir, hırsıyla Gertrude'ü evinden kovar. Bu olaya tanık olan Albay Howard da düş kırıklığı içindedir. Adam Trueman bile Gertrude'u suçlar, hatta onun da bir moda kurbanı olduğunu yüzüne vurur. Açıklama yapmasına izin verilmemiş olan Gertrude, salondan gelen müzik sesleri eşliğinde üzüntü içinde oradan ayrılır.

Komedi dolantisının çözüme ulaştığı beşinci perde, balonun ertesi günü yaşanır. Gertrude Adam Trueman'a Kont'un bir sahtekar ve kendisinin de suçsuz olduğunu anlatır. Adam Trueman bu habere çok sevinir çünkü kendisi "*gerçek Amerikalı erkek (Trueman)*" olduğu için sonunda "*gerçek bir Amerikan kadını (true woman)*" bulmuştur. Adam Trueman yalancılıktan nefret ettiği için doğruyu söyleyen Gertrude'ü çok takdir eder (s. 79-80). Aynı şekilde Albay Howard'ı da ikna edip özür diler. Tam o sırada Prudence'ın Seraphina'nın kaçma haberini vermesiyle Bay Tiffany yıkılır. Buna karşılık Adam Trueman, Gertrude'un uzun zaman önce yitirdiği torunu olduğunu keşfeder, onun Albay'la evleneceğini ilan eder. Gerçek Amerikan kadını, şerefli bir Amerikan subayıyla evlenecektir. Bayan Tiffany de kızının kontes olacağıyla övünmeye yeltenince, Gertrude ve Millinette, Kont'un bir düzenbaz olduğunu herkese açıklarlar. Millinette Kont'un aslında Gustave Treadmill adında Paris'li bir aşçı olduğunu itiraf eder. Bu arada Snobson, patronu Bay Tiffany'e şantaj yaptığını ve onu sahtekarlık suçuyla hapse yollayacağını söyler. Bunun üzerine Adam Trueman, bunu yaptığı takdirde onu da suç ortağı olarak tutuklattıracağını bildirir. İşlerin çıkmaza girdiğini gören Snobson, patronunu da yanında sürükleyerek California'ya gitmeye karar verir. O sırada unuttuğu mücevherlerini almak üzere geri dönmüş ve rahip evinde bulunmadığı için daha evlenememiş olan Seraphina, nişanlısı hakkındaki gerçekleri öğrenir. Bu arada Adam Trueman yakın arkadaşı Bay Tiffany'e yardım sözü verir ancak koşulu vardır: Yaşlı adam bu görkemli evini satmalı, karısıyla kızına para tutmayı, gerçek bağımsızlığı ve yabancıların hatalarını

taklit etme yerine ülkelerinin erdemlerini öğrenmeleri için köye yollamalıdır (s. 91). Bay Tiffany, dostunun bu didaktik ve yurtsever mesajını olumlu karşılar.

Adam Trueman'ın istediği sade ve köylü giysili Amerikalı kadın modelleri

Seraphina'yı almak üzere geriye dönmüş olan Kont'u Adam Trueman yakalar ve onu sahtekarlığını itiraf etmeye zorlar. Adam Trueman'ın önerdiği aşçılık işini kabul eden Kont, Millinette'in evlilik önerisini sevinçle karşılar. İyilikler içinde Adam Trueman, düzmece Kont'a Avrupa aristokrasisine karşı Amerika'da Doğa'nın yegane soyluluk olduğunu şu sözlerle ilan eder: *"Orada dur bakalım! O soyluluk sözünü kullanım biçiminize itiraz ediyorum. Eğer adalet yalnızca avukatlar arasında bulunsa, sağlık doktorlara ve vatanseverlik de siyasetçilere ait olsa, o zaman unvanların olmadığı yerde soyluluğun olmadığını söyleyebilirsiniz! Ancak bizim çok bol kralımız, prensimiz ve soylumuz var. Hepsi Doğanın damgaları, modanın değil; bizim sıcak yürekli, akıllı ve dürüst erkeklerimizle kibar, adil ve gerçek kadınlarımız var unvanın hiçbir soyluluk kazandırmadığı"* (s. 92). Oyunun sonuç bölümünde ise Trueman, Bay Tiffany dışındaki karakterlerin toplandığı bir anda Kont'un ancak dürüst bir erkek olmakla soyluluk unvanı kazanabileceğini söyleyerek mesajına son noktayı koyar. Gertrude ise seyircilere perdenin kapanmasından önceki son söz olarak *"Sizce bu resim gerçek mi (doğru mu)?"* diyerek modanın peşi sıra sürükleyici yapay etkisine dikkat çekip konuyu tatlıya bağlar (s. 93).

ABD’de demokrasi ve fırsat eşitliği:

Oyunun yazıldığı 1840'lara doğru ABD'de demokrasi anlayışı Avrupa'dan çok farklı olarak gelişmektedir. Oyunda görüldüğü gibi, ülke, doğaya bağlı dürüst insanlar oluşturma hedefine yönelmiştir. 19. yüzyılın başında ABD'de toplumsal sınıflar demokratik duyguyla öylesine birbirlerine kenetlenmiştir ki, bu eşitçilik yaşamın her alanında açıkça görülmektedir. Amerikan Kurtuluş Savaşı ve Ulusal Devrim'inden sonra "Kurucu Babalar" (Founding Fathers) cumhuriyet yönetimini tartışırken, cumhuriyet ideolojisi

- i. okumuş üst tabakanın yönetimi,
- ii. okumuş üst tabakayla tüccar sınıfın idaresi,
- iii. çoğunluk olan cahil kitlenin rejimi

olmak üzere üç grup insan topluluğuyla gerçekleştirilebilir diye düşünülüp belirlenmiş ve bunlardan birincisinin ülkeyi yönetmesine karar verilmiştir. Bu düşünceyle yola çıkıldıktan sonra önce beş Virginia'lı soylu başkan seçilerek ülke yönetilmiş, onlardan sonra seçilmiş olan Andrew Jackson, "sıradan Amerikalı" düşüncesini toplumsal yaşamın her alanında yüceltip Amerikalılar'a konum eşitliği sağlamak sözüyle ortaya çıkmıştır. Andrew Jackson dönemindeki popüler yönetim (popular sovereignty/halk idaresi) çerçevesinde, ülkeyi yöneten halktır ve halk hata yapmaz, "halkın sesi tanrının sesidir" düşüncesi yaygınlaşmıştır. Daha önceleri zenginler ve soylu sayılan kişiler Amerikan kültürüyle değerlerinin koruyucusu ve toplumun doğal liderleri olarak saygı görüp ayrıcalıklı bir yere konmuşken, 1830'larda mirasla elde edilmiş toplumsal unvanlar ve açıkça tanımlanmış soyluluk ayrıcalıkları ortadan kalkmıştır. Artık günün kahramanı, köklerini unutmadan kendi çabasıyla başarı basamaklarını tırmanan "kendini yetiştirmiş adamdır" (*the self made man*). *Fashion* oyunundaki Adam Trueman da böylesi bir Amerikalıdır.

ABD'de demokrasi anlayışı Romantik dönemin düşünce yapısıyla çakışmıştır. Oysa aynı dönemde, Avrupa'da feodalizm anlayışı ve kitleleri yöneten üstün bir sınıf düşüncesi hala sürmekteydi. Ne var ki, ABD'de, Romantik akımın sıradan insana yönelik kurum ve duyguları demokrasi fikriyle örtüşmüştür. O yıllarda yurtseverlik

komedileri, kırsal kökenli Kuzeyli Amerikalının sağduyulu davranışlarına övgüler yağdırmaktadır. Bu köylü Amerikalı, hep soylu züppe Avrupalının foyasını ortaya çıkarmakta ve halkın demokrasiye alkış tutmasını sağlamaktaydı.

Bu yıllarda sıradan Amerikalılar tarafından da benimsenmiş olan demokrasi düşüncesi, yaşamın her alanına girmiştir. Örneğin buharlı gemilerde ve tren yollarında birinci sınıf yer kavramı bulunmamaktadır. Öte yandan, (köleliğin yaygın olduğu Güney bölgesi dışındaki yerlerde) hizmetkar (*servant*) yerine yardımcılar (*helper*) kullanılmıştır. En basit bir örnekle, o yıllarda otel yaşamı demokratik siyasetin filizlenişini yansıtmaktaydı. Şöyle ki, 1820 ve 30'larda yeni endüstri dalları yüzünden Amerikalılar çok yolculuk yapmaktaydılar ve buna bağlı olarak barınma ihtiyacını karşılayan 18. yüzyıl hanlarından farklı rahat oteller yapılmıştı. Belli başlı otellerin yemek salonlarında her sınıftan insan Avrupa ve İngiltere'dekinden farklı olarak birlikte ağırlandırmaktaydı. Tarihçi Doris Elizabeth King'e göre bu yeni oteller "halka açık" ve "demokratik"ti. "Amerikan planı" uyarınca, otel müşterileri, hizmetkarlarla patronlar aynı masada oturup aynı tür yemeği yemektedirler. Böylece otel kültüründe Avrupa'da okumuş üst sınıfın ayrıcalıklı yaşam tarzını (zenci, Kızılderili ve kadınlar dışında) sıradan Amerikalı halk (sayılan beyaz erkekler) rahatlıkla sürdürebiliyordu⁵.

Kumaş, dikim ve aksesuar kalitesindeki farka rağmen, Amerika'da alt ve üst sınıf arasındaki giysi modasında da eşitlik ilkesi hüküm sürmekteydi. 18. yüzyıl erkeklerinin peruk takma ve diz boyunda golf pantolon giyme adetlerinin yerini kısa saç ve uzun pantolon modası almıştı. Kadınlarda da giysiler daha mütevazı olmuştu. Avrupa hayranlığıyla hazırlanmış görkemli kıyafetler yerine, kendi halinde gündelik ve sade giysiler tercih ediliyordu. 19. Yüzyıl Amerika'sındaki bu demokrasi ülküsünü Fransız bir gezgin olan Alexis de Tocqueville önemli bir çalışmasında değerlendirmiştir.

Alexis de Tocqueville (tam adıyla Alexis Charles Henri Maurice Clerel de Tocqueville) 1805'de Verneuil'de doğmuş bir Norman soylusudur. Hakim olarak görev yapmaktayken, 1831 yılının Mayıs ayında ABD hapishanelerinde inceleme yapmak üzere görevli olarak bu yeni ülkeye gider. Ancak bir süre sonra fırsat

eşitliğine hayran kalıp Amerikan demokrasisi üzerine gözlemleriyle araştırmalarından yola çıkarak bir kitap yazar. İçinde, Fransa'daki aristokrat yönetimle ABD'deki demokrat tutumu sürekli olarak kıyasladığı kitabının amacını Tocqueville şöyle özetler: *"Dolayısıyla Amerika'yı incelemem, sırf haklı bir tecrübesi tatmin gayesiyle yapılmış değildir. İncelememdeki asıl maksat, bizim için öğretici olabilecek bilgiler edinmektir. Benim bir methiye yazdığımı düşünenler varsa yanılıyorlar"*⁶. Tocqueville, kitabında koloni dönemindeki New England kent ruhunun ve demokrasisinin gelişimini Püriten din anlayışına bağlamaktadır. Yazar, Amerika'daki din anlayışının hem hürriyetle özgürlük düşüncesini desteklediğini, hem de bilimsel yolu açtığını savunmaktadır. Bunun sonucunda da düzen ve yasa sevgisinin topluma yayıldığını gözlemlemiştir. ABD'de yasalara güvenin sonsuzluğunu Tocqueville şu cümlelerle ifade eder: *"Bir kamu görevlisi, bir Avrupalı için üst düzeydeki gücü simgeler. Amerikalı içinse bu onun görevinin doğal hakkıdır. Amerika'da 'boyun eğme' kişiye değil, hakka ve yasalardır denilebilir"* (s. 61). Oyunda da görüldüğü gibi, dindar ve sağduyulu bir insan olan Adam Trueman moda sayesinde zengin ve ayrıcalıklı bir yaşamın yaratılmasını ve ülkesinde yabancı hayranlığıyla oluşacak yapaylığın patlak vermesini önlemek düşüncesindedir. O yılların Amerikan ideali uyarınca, insanlar doğaya yakın yaşarlarsa, alçakgönüllü ve başkalarıyla benzer (eşit) bir yaşantı sürdürme fırsatı elde ederler. Bu da demokratik düşüncenin temelini oluşturmaktadır.

⁵ Bruce Borland (ed), *America's Past and Present*, Harper Collins Publishers, Inc., 1991, s. 283-292.

⁶ Alexis de Tocqueville, *Amerika'da Demokrasi*, çev: İhsan Sezal ve Fatoş Dilber, Ankara: Yetkin Basımevi, 1994, s. 28.)

19. yüzyılda komedi modası

Amerika'da 19. yüzyıl oyunlarının pek çoğunda (kadın yazarlar da dahil olmak üzere) tür olarak komedi tercih edilmiştir. Bunun nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Komedi hem kadın konularına, hem de genel anlamda yazara uzak bir açı vermekte ve seyirciyi konuya yabancılaştırmaktadır. Bu nedenle örneğin Bayan Tiffany'nin moda düşkünü yüzeysel bir kadın oluşu ve kızı Seraphina'yı da gösteriş budalasına çevirişi kadın seyircileri rahatsız etmez çünkü Bayan Tiffany adeta Amerikan toplumundan biri değildir. O, ancak şaşkınlıklarına gülünecek bir kadın tipidir. Böylece kadınlar onunla özdeşmezler.
2. Mesaj kaygısı komediye tercih edilir hale getirmiştir. Doğaya bağlı, dürüst ve yurtsever Amerikan insanını kutsamak adına karşıt düşüncenin karikatürize edilmesi söz konusudur. Bay Trueman'ın karşısında komik bir durum içindeki Bayan Tiffany ve kocası, seyirciye daha etkili bir ders verir.
3. Komedi, eski komediden itibaren çok denenmiş bir tür olduğundan, ana mesajı kısaca özetleyen giriş (*prologue*) ve doğru mesaja son noktayı koyan sonuç (*epilogue*) bölümleriyle seyircinin beğenisini daha ilk anda yakalanmış olacaktır. Zaten bir koro rolü üstlenmiş giriş bölümünde, komedinin yerel bir tür olmadığı üzerinde şu sözlerle durulmuştur: "*No comedy can flow from native ink*". ("*Hiçbir komedi yerel mürekkepten akmaz*") Bundan başka, yazar Anna Cora Mowatt oyunun bir kadın tarafından yazılmış olmasıyla da alay etmekte ve erkek

eleştirmenlerden oyunun başarısız olacağına, hem de bir kadının komedi yazamayacağına ilişkin gelecek yargıları diline dolamaktadır: *"Thus speaks one critic. Hear another's creed:-/Fashion! What's here?" (Reads.) 'It never can succeed!/ What! from a woman's pen? It takes a man/ To write a comedy- no woman can'"* ("Şöyle söyler bir eleştirmen. İşte cinsinin başka bir örneği- / 'Moda! Ne var bunda bakalım' **Okur.** 'Asla başarı kazanamaz./ Ne! Hem de bir kadının kaleminden mi? Sadece bir erkek/ Yazabilir komediyi- hiçbir kadın yazamaz.'" (s. 31).

4. Komedi tıpkı melodram gibi, demokrasiyi yerleştirmek ve kurumsallaştırmak isteyen bir toplumun her düzeyindeki Amerikan seyircisinin kavrayabileceği bir tür olduğu için sevilmiştir. Öte yandan, komedi her türlü eleştiriyi, olumsuzluğu ve karalamayı kaldırabilecek bir türdür. İyilerin hak ettikleri ödülü elde ederken, kötülerin alay edilecek hallere düşmesi de özgür düşünen Amerikan seyircinin hoşuna gitmektedir.

Anna Cora Mowatt Fashion (1845) isimli oyununda, Amerika'nın demokrasi ülküsünü ve cumhuriyet ideolojisini Adam Trueman karakterinde somutlaştırmış, hem siyasal mesajı olan ideal Amerikan kadını belirleme işini üstlenmiş, hem de sahnede 19. yüzyılın ortalarında New York kentindeki yaşamdan bir kesit sergilemiştir. Bir de bunlara ek olarak, seyircisini erkek meslektaşları gibi eğlendirmeyi ve neşelendirmeyi becermiştir.

Kaynakça

- BORLAND, Bruce (ed); **America's Past and Present**, Harper Collins Publishers, Inc., 1991.
- DE TOCQUEVILLE, Alexis; **Amerika'da Demokrasi**, çev: İhsan Sezal ve Fatoş Dilber, Ankara: Yetkin Basımevi, 1994.
- KEITZER, Amelia Howe (ed); **Plays by Early American Women, 1775-1850**, Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1998.

- LOVELL, Jr., John, **Digests of Great American Plays**; New York: A Crowell Reference book, 1961.
- MATLAW, Myron (ed), **Nineteenth Century American Plays**; New York: Applause Theatre Book Publishers, 1985.

Abstract:

Women playwrights were successful in writing and staging plays during the 1800s in USA. Mary Otis Warren and Anna Cora Mowatt were the two well known dramatists of the period. Anna Cora Mowatt's play Fashion (Life in New York, 184) which celebrated American democracy, equality and simplicity became extremely popular during mid-century. In the play, Mrs. Tiffany, the parvenu lady of New York City, faces the provincial farmer Adam Trueman. Within the plot of a comedy of manners, the true American Adam, Trueman teaches Mrs. Tiffany to adapt and extol American ways. After all, traditional and European forms of privilege and elitism were under strong attack during the era. This paper analyzes the dramatic/thematic structure of Fashion and discusses how it purveys the democratic and republican ideology during its time, blending the theme of European-American contrast at the same time.